

The Role and Importance of the Blind Students' Adjustment and Its Influencing Factors

Masoud Golchin¹

Abstract

Aim: Since the level of the individuals' adjustment determines the state and degree of their achievement in their social activity, and considering the limitation of the blind and the low vision individuals (due to their special conditions) have in adapting themselves to their environment, investigating the various aspects of the blind students' adjustment and the factors which may influence its quality and level becomes necessary.

Method: a survey research has been carried on, interviewing and distributing questionnaires among 340 blind female and male students in daily schools (68 students) and boarding schools (272 students) in Tehran, to measure the students' adjustment in mental, psycho-emotional, and social dimensions and also the combination of these three dimensions, namely their overall adjustment. Moreover, the factors influencing the adjustment of the blind students in the form of individual, institutional and family variables have been explored and compared with each other.

Results: The results show that :

1. There is correlation between the student's school, level of visual impairment, attitude to life, motivation for improvement, and the parents' attitude to the blindness of their child and the psycho-emotional adjustment of the blind student.
2. There is correlation between the student's sex, age, level of visual impairment, attitude towards life and motivation for improvement and the socio-practical adjustment of the blind students.
3. There is correlation between the student's level of blindness, attitude towards life and motivation for improvement and the psycho-emotional state of the family.
- 4 - There is correlation between the parents' attention, their cooperation in the matters of their child's education, and their socio-economic state and the overall adjustment of the blind student.
- 5 - In general, comparing the role of individual, institutional and family factors, the family variables exert the most important influences on the quality and degree of adjustment of the blind children and adolescents.

Key words: Blindness, Blind students, Psycho-Emotional adjustment, Socio-Practical adjustment, Mental-Intellectual adjustment, Family, Daily and Boarding schools, Motivation for improvement

1-Teacher Training University.

نقش و اهمیت سازگاری دانش آموزان نابینا و عوامل مؤثر بر آن

مسمود گلچین^۱

چکیده

هدف: از آنجایی که میزان سازگاری افراد، تعیین کننده وضعیت و درجه موفقیت آنها در زمینه کارکرد اجتماعی شان می باشد و نیز با توجه به محدودیتی که افراد نابینا و کم بینا (به علت شرایط خاص) در راه تطابق و سازگاری با محیط دارند، به نظر رسید ضرورت دارد جنبه های گوناگون سازگاری دانش آموزان نابینا و عواملی که می تواند کیفیت و میزان آن را تحت تأثیر قرار دهد، مورد مطالعه قرار گیرد.

روش بررسی: به همین منظور تحقیق پیمایشی با تکنیک مصاحبه توأم با پرسشنامه در بین دانش آموزان نابینای شهر تهران شامل ۳۴۰ دختر و پسر در مدارس روزانه (۶۸ نفر) و شبانه روزی (۲۷۲ نفر) انجام گرفت که در آن سازگاری دانش آموزان از زمینه ذهنی، روانی، عاطفی و اجتماعی و ترکیبی از این سه بعد یعنی سازگاری کلی مورد سنجش قرار گرفت و عوامل مؤثر بر سازگاری دانش آموزان نابینا در قالب متغیرهای فردی، آموزشی و خانوادگی مطالعه و با هم مقایسه شد.

نتایج: نتایج نشان داد: ۱- بین مدرسه محل تحصیل، میزان نابینایی، نگرش به زندگی و انگیزه پیشرفت و طرز فکر والدین در ارتباط با موضوع نابینایی فرزندشان و سازگاری روانی - عاطفی دانش آموزان نابینا، رابطه وجود دارد. ۲- بین جنس، سن، میزان بینایی، نگرش به زندگی و انگیزه پیشرفت و سازگاری عملی - اجتماعی دانش آموزان نابینا و بین میزان بینایی، نگرش به زندگی و انگیزه پیشرفت، وضعیت روانی - عاطفی خانواده رابطه وجود دارد. ۳- میزان توجه و همکاری والدین در امور تحصیلی فرزندانشان، وضعیت اقتصادی - اجتماعی و سازگاری کلی دانش آموزان نابینا رابطه وجود دارد. ۴- به طور کلی، در مقایسه نقش عوامل فردی، آموزشی و خانوادگی مهمترین تأثیرات از سوی متغیرهای خانوادگی بر کیفیت و درجه سازگاری کودکان و نوجوانان نابینا مشاهده شد.

واژگان کلیدی: نابینایی، دانش آموزان نابینا، سازگاری، سازگاری روانی - عاطفی، سازگاری عملی - اجتماعی، سازگاری ذهنی

-فکری، خانواده، مدارس روزانه و شبانه روزی، انگیزه پیشرفت.

۱- عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم

مقدمه

ما، در کل فرایند اجتماعی شدن، گونه‌ای از نیازهای روانی ثانویه مانند نیاز به محبت، احساس تعلق، کسب وجهه اجتماعی، مورد تصدیق قرار گرفتن و غیره را توسعه می‌دهیم. نیازهای بدنی و روانی در طول زندگانی به طور مداوم برانگیخته و تحریک می‌گردند و ما دست به رفتاری می‌زنیم که نیازهای ما را کاهش داده یا ارضای می‌کند. این فرایند تحریک و ارضاء نیاز، در مفهومی وسیع‌تر همان فرایند سازگاری است.

عوامل بیشماری وجود دارند که ما را از برآورده ساختن عادی و منظم نیازها باز می‌دارند. به عنوان مثال گاهی اوقات، میل به خوردن داریم اما غذایی در دسترسمان نیست یا غذایی که در اختیار داریم اشتهای ما را بر نمی‌انگیزد. ما همگی خواهان تصدیق و تأیید هستیم، اما دیگران اغلب بر آنچه انجام داده‌ایم، خرده می‌گیرند.

گاهی اوقات خواسته‌های ما خود متناقض هستند و لذا برآورده ساختن مستقیم آنها غیرممکن است. مثلاً هنگامی که بطور همزمان از یک طرف خواهان تنهایی و خلوت و از سوی دیگر خواهان محبت هستیم. بسیاری از نیازها، ما را به اضطراب می‌اندازند و این مسئله هم با تلاش برای درک نیازهایمان و هم با کوشش برای ارضای آنها تداخل پیدا می‌کند. در یک جامعه فن‌گرا (تکنولوژیک) برای اکثریت افراد این امکان وجود دارد که به سهولت نیازهای فیزیولوژیک (جسمی) خود را ارضاء سازند. اما ارضاء نیازهای ثانویه یا روانی موضوع به مراتب مشکل‌تری است. نیازهای فیزیولوژیک و روانی از جنبه مهم دیگری

با هم تفاوت دارند. اگر ما احتیاجات خود را در مورد اکسیژن، غذا یا آب ارضاء نسازیم، هیچگونه مصالحه‌ای امکان‌پذیر نبوده و پیامد اجتناب‌ناپذیر آن مرگ است. اما اگر نیازهای روانی ما برطرف نشود، زندگی علیرغم این مسئله پیش می‌رود. انسان می‌تواند بدون به رسمیت شناخته شدن، بدون داشتن وجهه اجتماعی یا تعلق و پیوند با دیگران یعنی بدون هیچیک از نیازهای روانی بی‌حد و حصری که در حال ارضاء هستند، زندگی کند، اگر چه نقایص فرایند سازگاری بطور حتم ناکامی‌های زیادی در پی دارد، اما معمولاً منجر به مرگ نمی‌گردد.^۱

همانطور که گفته شد، سازگاری فرایندی است، که از طریق آن با احتیاجات زندگی روزانه سر و کار داریم. بنابر این، سازگاری روانی فرایندی است که سعی می‌کنیم توسط آن نیازهای روانی آموخته شده یا اجتماعی خود را ارضاء سازیم. در عین حال غالباً مشکل می‌توان در جامعه امروز جوابگوی این نیازها بود و برای اکثر افراد، بسیاری از نیازهای روانی بطور عادی و منظم ارضاء نمی‌گردد.

کیفیت سازگاری یک فرد نه تنها توسط درجه‌ای از ارضاء نیازهای روانی تعیین می‌گردد، بلکه عوامل دیگری نیز در این امر دخالت دارند. برخی از این عوامل عبارتند از: ظرفیت تحمل تأخیر در ارضاء نیازها، درجه و اندازه پافشاری یک شخص بر ارضاء نیازهایش هنگامی که آنها به فوریت ارضاء نمی‌گردند، توانایی جایگزینی مجموعه جدید یا متفاوت از خشنودیها بجای آن دسته از رضایت‌هایی که فرد از ابتدا بدنبال آنها بوده است. دارند.

تأکيدات لازم برای افراد نابینا می آوریم.

الف - خانواده

ب - توارث

ج - محیط و تربیت

د - برخی جنبه های فردی و خصوصیات شخصیتی

روش بررسی

از آنجایی که میزان سازگاری افراد، تعیین کننده وضعیت و درجه موفقیت آنها در زمینه کارکرد اجتماعی شان می باشد و نیز با توجه به محدودیتی که افراد نابینا و کم بینا (به علت شرایط خاص) در راه انطباق و سازگاری با محیط دارند، به نظر رسید ضرورت دارد جنبه های گوناگون سازگاری دانش آموزان نابینا و عواملی که می تواند کیفیت و میزان آن را تحت تاثیر قرار دهد، مورد مطالعه قرار گیرد به همین منظور تحقیق پیمایشی در بین دانش آموزان نابینای شهر تهران در چهار مرکز آموزشی ویژه نابینایان شامل ۳۴۰ دختر و پسر در مدارس روزانه (۶۸ نفر) و شبانه روزی (۲۷۲ نفر) انجام گرفت.

نکته مهم و قابل ذکر آن که دو مرکز از چهار مرکز گفته شده دخترانه (ترجس و حضرت عبدالعظیم) و دو مرکز دیگر مخصوص پسران نابینا (خزائلی و شهید محبی) می باشند. همچنین دو مرکز به صورت مجتمع آموزشی (ترجس و شهید محبی) یعنی دربردارنده همه مقاطع تحصیلی تا پایان دبیرستان بوده و بطور شبانه روزی اداره می گردند و دو مرکز دیگر (خزائلی و حضرت عبدالعظیم) از دوره آمادگی تا پایان دوره

چگونگی سازگاری، مهمترین جزء فرایند رشد یک دانش آموز نابینا را تشکیل می دهد. چرا که این امر، در واقع همچون کانونی عمل می کند که همه شعاع های برخواستہ از عوامل موثر در جریان رشد دانش آموز نابینا را در یک نقطه متمرکز می سازد. از این رو هر پژوهشی که موضوع آن مطالعه اوضاع و احوال دانش آموزان نابینا باشد، بهتر است، سازگاری آنان را در مرکز توجه و کنکاش خود قرار دهد تا از طریق تبیین چگونگی این متغیر در باب نقش و نحوه عمل و تاثیر عوامل تقویت کننده و بازدارنده و رشد دانش آموزان نابینا، مراحل و فراز و نشیب هایی که این جریان از آنها می گذرد و همچنین راه های اصلاح، بهبود و تسریع آن به اطلاعات فراوانی دست یابد. در این مقاله، مسئله سازگاری از مهمترین جنبه های شخصیتی دانش آموزان نابینا دانسته شده است که می تواند از کلیه عوامل درونی و محیطی رشد یک فرد متأثر باشد.

مطالعات بر روی کودکان نابینا در گروه های سنی متفاوت نشان داده اند که قواعد عمومی رشد آنان همان قواعد رشد کودکان بینا است. ۴. کودکان نابینا بیش از آن که با کودکان دیگر متفاوت باشند به آنها شبیه اند. ۵. از آنجایی که اختلاف خاصی در ارتباط با دلبسته بندی عوامل موثر بر جریان رشد بین افراد نابینا و بینا و فقط بخاطر موقعیت خاص نابینایان، نقش و نحوه عمل برخی از این عوامل تا حدی متفاوت می باشد، در اینجا طبقه بندی معمول و متداول در علوم تربیتی و اجتماعی برای عوامل موثر بر شخصیت و جریان رشد را با تغییرات و

این پژوهش به صورت پیمایش اجتماعی انجام شده، ابزار اصلی جمع‌آوری اطلاعات محقق ساخته بوده است که روایی آن پس از انطباق نظری مطالب و مفاهیم با شرایط و خصوصیات دانش‌آموزان نابینا و کم‌بینای ایرانی به صورت روایی صوری (Face validity) با نظر کارشناسان ذی‌ربط تعیین شده و محاسبات مرتبط با آلفای کرونباخ شاخص‌های ساخته شده برای تعیین درجه پایایی شاخص‌ها و سازه‌های ترکیبی در مجموع ارقامی بین ۰/۶۰ تا ۰/۸۰ را نشان داده است که به منظور رعایت اختصار از ذکر آنها خودداری می‌نمایم.

با توجه به ماهیت موضوع و نیز خصوصیات جامعه آماری، مصاحبه سیستماتیک به عنوان بهترین روش و تکنیک جمع‌آوری اطلاعات انتخاب شد. به این ترتیب پرسشنامه‌ای در دو بخش تهیه گردید. بخش اول ویژه دانش‌آموزان و بخش دوم ویژه معلمان در نظر گرفته شد که بخش اصلی و مفصل پرسشنامه که حاوی سؤالاتی پیرامون ویژگی‌های فردی و شخصیتی دانش‌آموزان، وضعیت تحصیلی، چگونگی نگرش به زندگی و انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان، طرز فکر و نحوه برخورد خانواده در موارد متعدد با آنها و نیز خصوصیات اقتصادی و اجتماعی خانواده دانش‌آموزان بود، از خود آنها پرسیده شد و بخش دوم توسط معلمان آنها پاسخ داده شد.

نتایج

۱. عوامل مربوط به محیط آموزشی و سازگاری

از مجموع عوامل مربوط به محیط آموزشی، مدرسه محل تحصیل و

راهنمایی دانش‌آموز می‌پذیرد.

وجود پراکندگی مکان‌های این مراکز آموزشی در نقاط بسیار متفاوت و گوناگون هم به لحاظ شرایط و موقعیت خود آنها و هم به لحاظ وضعیت دانش‌آموزانی که به آنها راه می‌یابند از جهات مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نیز وجود دو مجتمع شبانه‌روزی در میان این چهار مرکز که از همه مناطق شهری و روستایی دور و نزدیک دانش‌آموزانی را با شرایط کاملاً متفاوت در خود جای داده‌اند، برجستگی چشمگیری را به این تحقیق می‌بخشند.

در حقیقت این برجستگی چشمگیر مربوط به وسعت و تنوعی است که در واحدهای تحت بررسی در جامعه آماری این پژوهش وجود دارد. اهمیت این نکته در آن است که با تکیه بر این وسعت و تنوع درجه اعتبار و امکان تعمیم‌پذیری نتایج مطالعه به دانش‌آموزان نابینا و مراکز آموزشی ویژه آنها در سایر مناطق کشور در حد قابل قبولی افزایش می‌یابد.

بطور خلاصه می‌توان گفت، جامعه آماری در این تحقیق عبارت است از کلیه دانش‌آموزان از کلاس چهارم ابتدایی به بالا در همه مراکز آموزشی مذکور.

در این پژوهش نمونه‌گیری انجام نشده است به عبارت دیگر، با توجه به فرصت پیش‌آمده و برای حصول اطمینان کامل از صحت نتایج و امکان تعمیم آنها به موارد مشابه دیگر کلیه واحدهای جامعه آماری (۳۶۶ دانش‌آموز) مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت.

نوع مدرسه محل تحصیل دانش آموزان در نظر گرفته شد.

معنا که بهتر بودن آن با بالا بودن سازگاری دانش آموزان همراه است.

بدین معنا که چهار محیط آموزشی مورد تحقیق با وجود همه

۵. طرز فکر والدین در ارتباط با موضوع ناپینایی و سازگاری

تفاوت‌هایشان تأثیر قابل ملاحظه و تعیین کننده‌ای در چگونگی سازگاری دانش آموزان ندارند.

با توجه به جدول شماره ۵ بین طرز فکر والدین در ارتباط

۲- میزان بینایی دانش آموزان و سازگاری کلی آنها

با موضوع ناپینایی فرزندشان و سازگاری روانی. عاطفی در سطح اطمینان ۷۹۶٪ رابطه وجود دارد.

با توجه به جدول شماره ۲ بین میزان بینایی دانش آموزان و سازگاری

۶. میزان توجه و همکاری والدین در امور تحصیلی

کلی آنها در سطح اطمینان ۹۸٪ رابطه وجود دارد (جدول ۸)، به طوری که در گروه‌هایی که میزان بینایی بیشتری دارند، دانش آموزان یا سازگاری

فرزندانشان و سازگاری

کلی ضعیف، کمتر شده و بر عکس نسبت دانش آموزان با سازگاری کلی خوب و قوی افزایش می‌یابد.

با توجه به جدول شماره ۶ وقتی دانش آموزان نابینا با

۳- انگیزه پیشرفت و نگرش به زندگی و سازگاری

پشتوانه مناسبی از طرف خانواده هایشان تقویت شوند، بهتر

با توجه به جدول ۳ بین نگرش به زندگی و انگیزه پیشرفت و

می‌توانند بر مشکل نابینایی خود و عوارض آن فائق آیند و

سازگاری روانی، عاطفی، عملی، اجتماعی ۱۵ و سازگاری کلی به ترتیب در سطح اطمینان ۹۸٪، ۹۹٪ و ۹۹٪ رابطه وجود دارد. بدین معنا که

دید مثبت تری به زندگی پیدا کنند و برای پیشرفت اشتیاق بیشتری داشته باشند.

۷. وضعیت اقتصادی، اجتماعی خانواده و سازگاری

در اکثر موارد انگیزه پیشرفت و نگرش به زندگی مثبت با سازگاری مثبت (در ابعاد مختلف) همراه است.

با توجه به جدول شماره ۷ بین وضعیت اقتصادی،

اجتماعی خانواده و سازگاری کلی دانش آموزان در سطح

۴. وضعیت روانی، عاطفی خانوادگی ۱۶ و سازگاری روانی.

اطمینان ۹۶٪ رابطه وجود دارد. به نظر می‌رسد به تناسب

وضعیت اجتماعی و اقتصادی خانواده سازگاری کلی

عاطفی دانش آموزان

دانش آموزان نابینا تغییر می‌یابد. این امر نشانگر آن است که

با توجه به جدول شماره ۴ این جنبه از زمینه خانوادگی

در مجموع سازگاری دانش آموز نابینا تا حدی وابسته به سطح

دانش آموزان نابینا فقط با سازگاری روانی، عاطفی (در سطح

زندگی خانواده اوست.

اطمینان ۹۵٪) و سازگاری کلی آنها ارتباط مستقیم دارد. به این

جدول ۱ - محل تحصیل دانش‌آموزان و سازگاری کلی آنها

سازگاری کلی دانش‌آموزان			محل تحصیل	
جمع	قوی	ضعیف		
۱۶۹	۱۴۳	۲۶	تعداد	آموزشگاه نابینایان شهید محبی (پسرانه)
۱۰۰	۸۴/۶	۱۵/۴	درصد سطری	
۵۰/۴	۴۲/۷	۷/۵	درصد کل	آموزشگاه نابینایان نرجس (دخترانه)
۱۰۰	۸۸	۱۲	تعداد	
۱۰۰	۸۸/۰	۱۲/۰	درصد سطری	آموزشگاه نابینایان خزانلی (پسرانه)
۲۹/۹	۲۶/۳	۳/۶	درصد کل	
۴۳	۳۶	۷	تعداد	آموزشگاه نابینایان حضرت عبدالعظیم (دخترانه)
۱۰۰	۸۳/۷	۱۶/۳	درصد سطری	
۱۲/۸	۱۰/۷	۲/۱	درصد کل	جمع
۲۳	۱۷	۶	تعداد	
۱۰۰	۷۳/۹	۲۶/۱	درصد سطری	ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۰۴
۶۹	۵/۱	۱/۸	درصد کل	
۳۳۵	۲۸۴	۵۱	تعداد	درجه معناداری = ۰/۳۹
۱۰۰	۸۴/۸	۱۵/۲	درصد	
			$\chi^2 = ۲/۹۴$	

جدول ۲ - میزان بینایی و سازگاری کلی دانش‌آموزان

سازگاری کلی دانش‌آموزان			میزان بینایی	
جمع	قوی	ضعیف		
۱۶۷	۱۳۳	۳۴	تعداد	نابینایی مطلق و نزدیک به مطلق
۱۰۰	۷۹/۷	۲۰/۳	درصد سطری	
۵۰/۵	۴۰/۲	۱۰/۳	درصد کل	باقیمانده بینایی در حد متوسط
۹۳	۸۳	۱۰	تعداد	
۱۰۰	۸۹/۳	۱۰/۷	درصد سطری	باقیمانده بینایی در حد خوب
۲۸/۱	۲۵/۱	۳	درصد کل	
۷۱	۶۵	۶	تعداد	جمع
۱۰۰	۹۱/۶	۸/۴	درصد سطری	
۲۱/۵	۱۹/۶	۱/۸	درصد کل	ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۰۱۴
۳۳۱	۲۸۱	۵۰	تعداد	
۱۰۰	۸۴/۹	۱۵/۱	درصد	درجه معناداری = ۰/۰۲
			$\chi^2 = ۷/۴۲$	

جدول ۳ - نگرش به زندگي و انگيزه پيشرفت و سازگاري کلي دانش آموزان

سازگاري کلي دانش آموزان			انگيزه پيشرفت و نگرش به زندگي	
جمع	قوي	ضعيف		
۲۸۱	۲۳۳	۴۸	تعداد	
۱۰۰	۸۲/۹	۱۷/۱	درصد سطري	کم
۸۵/۲	۷۰/۶	۱۴/۵	درصد کلي	
۴۹	۴۸	۱	تعداد	
۱۰۰	۹۷/۹	۲/۱	درصد سطري	زياد
۱۴/۸	۱۴/۵	۰/۳	درصد کلي	
۳۳۰	۲۸۱	۴۹	تعداد	
۱۰۰	۸۵/۲	۱۴/۸	درصد	جمع
درجه معناداري = ۰/۰۱			$X^2 = ۶/۳۲$	ضريب همبستگي پيرسون = ۰/۱۵

جدول ۴ - وضعيت رواني - عاطفي خانواده و سازگاري رواني - عاطفي دانش آموز

سازگاري رواني - عاطفي دانش آموز			وضعيت رواني - عاطفي خانواده	
جمع	قوي	ضعيف		
۴۸	۳۵	۱۳	تعداد	
۱۰۰	۷۲/۹	۲۷/۱	درصد سطري	نامناسب و بد
۱۴/۵	۱۰/۶	۳/۹	درصد کلي	
۲۸۳	۲۴۱	۴۲	تعداد	
۱۰۰	۸۵/۲	۱۴/۸	درصد سطري	مناسب و خوب
۸۵/۵	۷۲/۸	۱۲/۷	درصد کلي	
۳۳۱	۲۷۶	۵۵	تعداد	
۱۰۰	۸۳/۴	۱۶/۶	درصد	جمع
درجه معناداري = ۰/۰۵			$X^2 = ۳/۵۹$	ضريب همبستگي پيرسون = ۰/۱۱

جدول ۵ - طرز فکر والدين در ارتباط با موضوع نابينايي و سازگاري رواني - عاطفي دانش آموزان

سازگاري رواني - عاطفي دانش آموزان			طرز فکر والدين در ارتباط با موضوع نابينايي	
جمع	قوي	ضعيف		
۱۲۶	۹۸	۲۸	تعداد	
۱۰۰	۷۷/۸	۲۲/۲	درصد سطري	نامناسب و بد
۳۸/۲	۲۹/۷	۸/۵	درصد کلي	
۲۰۴	۱۷۷	۲۷	تعداد	
۱۰۰	۸۶/۸	۱۳/۲	درصد سطري	مناسب و خوب
۶۱/۸	۵۳/۶	۸/۲	درصد کلي	
۳۳۰	۲۷۵	۵۵	تعداد	
۱۰۰	۸۳/۳	۱۶/۷	درصد	جمع
درجه معناداري = ۰/۰۴			$X^2 = ۳/۹۰$	ضريب همبستگي پيرسون = ۰/۱۱

جدول ۶ - توجه و همکاری والدین در امور تحصیلی فرزندانشان و سازگاری کلی دانش‌آموزان

سازگاری کلی دانش‌آموزان			توجه و همکاری والدین در امور تحصیلی فرزندانشان		
جمع	قوی	ضعیف			
۹۹	۷۳	۲۶	تعداد		
۱۰۰	۷۳/۷	۲۶/۳	درصد سطری	کم	
۲۹/۸	۲۲	۷/۸	درصد کل		
۲۳۳	۲۰۹	۲۴	تعداد		
۱۰۰	۸۹/۷	۱۰/۳	درصد سطری	زیاد	
۷۰/۲	۶۳	۷/۲	درصد کل		
۳۳۲	۲۸۲	۵۰	تعداد		
۱۰۰	۸۴/۹	۱۵/۱	درصد	جمع	

ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۲۰ $X^2 = ۱۲/۶۱$ درجه معناداری = ۰/۰۰۰۴

جدول ۷ - وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده و سازگاری کلی دانش‌آموزان

سازگاری کلی دانش‌آموزان			وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده		
جمع	قوی	ضعیف			
۷۸	۶۰	۱۸	تعداد		
۱۰۰	۷۶/۹	۲۳/۱	درصد سطری	ضعیف	
۲۳/۷	۱۸/۲	۵/۵	درصد کل		
۲۴۳	۲۱۵	۲۸	تعداد		
۱۰۰	۸۸/۵	۱۱/۵	درصد سطری	متوسط	
۷۳/۹	۶۵/۳	۸/۵	درصد کل		
۸	۷	۱	تعداد		
۱۰۰	۸۷/۵	۱۲/۵	درصد سطری	قوی	
۲/۴	۲/۱	۰/۳	درصد کل		
۳۲۹	۲۸۲	۴۷	تعداد		
۱۰۰	۸۵/۷	۱۴/۳	درصد	جمع	

ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۱۳ $X^2 = ۷/۴۵$ درجه معناداری = ۰/۰۳

بحث و نتیجه گیری

در پایان به نظر می رسد انجام چنین بررسی هایی پیمایشی به طور ادواری و منظم برای سنجش وضعیت سازگاری دانش آموزان نابینا به طور خاص و عموم افراد نابینا به طور کل به منظور داشتن بانکی اطلاعاتی برای مطالعه تغییرات شاخص های اصلی سازگاری، انگیزه پیشرفت و رضایت از زندگی نابینایان و عوامل مؤثر بر آن ها امری ضروری و مفید خواهد بود. بی تردید چنین اطلاعاتی در جهت تدوین و اجرای برنامه های اصلاحی و مددکاری برای بهبود زندگی نابینایان مبنای درستی را فراهم می سازد.

منابع

۱. افروز، غلامعلی / مقدمه ای بر روانشناسی آموزش و پرورش کودکان استثنائی / تهران / دانشگاه تهران / ۱۳۶۴
۲. یقایی، عبدالرحیم / سخنی چند با پدران و مادران / تهران / وزارت آموزش و پرورش / ۱۳۵۱
۳. دروینار، ریچارد و رینو، شری / یگنارید روی پای خود بایستم / بهار هاشمی پور / تهران / کتاب های شکوفه / ۱۳۶۸
۴. دورکیم، امیل / قواعد روش جامعه شناسی / علیمحمد کاردان / تهران / دانشگاه تهران / ۱۳۶۸

در مقایسه نقش عوامل فردی، آموزشگاهی و خانوادگی مهمترین تأثیرات از سوی متغیرهای خانوادگی بر کیفیت و درجه سازگاری کودکان و نوجوانان نابینا مشاهده می شود. به عبارت دیگر این خانواده ها هستند که بزرگترین نقش را در پیشگیری از ناتوانی برای فرزندان نابینایشان دارد. این امر یکبار دیگر اهمیت توجه و رسیدگی به وضعیت خانوادگی افراد نابینا را برای ارتقاء سطح سازگاری ایشان و بطور کل بالا بردن کیفیت و رضایت از زندگی آنها را مورد تأکید قرار می دهد. و از آنجایی که وضعیت اجتماعی-اقتصادی، میزان تحصیلات والدین حتی سایر جنبه های زمینه خانوادگی را تحت تأثیر قرار می دهند، ضرورت دارد تا مسئولین امر از لحاظ اقتصادی و بالا بردن آگاهی های عمومی و تخصصی والدین برای برخورد بهتر با فرزندانشان چاره اندیشی کنند.

به علاوه هرگونه برنامه اصلاحی و چاره جویانه، توانبخشی، مشاوره ای و مددکاری برای کودکان و نوجوانان نابینا در صورت بی توجهی به زمینه خانوادگی آنها و فراهم ساختن امکانات و اجرای برنامه های بهبوددهنده برای خانواده دانش آموزان نابینا مطمئناً منجر به شکست و ناکامی به ویژه در دراز مدت خواهد شد.

5 - Goodstein, Leonard & Lanyon, Richard / Adjustment Behavior and Personality / U.S.A / Addison Wesley / 1975

6 - Pielasch, Helmut / Our blind child, bringing up a blind child during its early years / Berlin: Secretariat of the

European regional committee of the World council for welfare of the blind / 1978

7 - Horton, Paul & B, Hunt, Chester L / Sociology / 6th ed / Auckland McGraw Hill / 1984.